

SZÖVEG –
JÁMBOR-MINISKA ZSEJKE

KÉP –
PÁCZAI TAMÁS

ÉN IS JÁTSZHATOK?

Kütyükorlátozás együttműködési alapon

Ma már nem elég ügyesnek, gyorsnak, de tanulékonyak is kell lenni, ha nem akarjuk úgy érezni magunkat szülőként, mint egy földönkívüli, amikor a gyerekekkel beszélgetünk az ebédőasztalnál. A XXI. század minden nyugjével-bajával együtt csodálatos évszázad, a kihívásokra pedig léteznek jó válaszok, amelyek nem a „bezzeg a régi szép időkre” és az „irgum-burgumokra” épülnek. *Koltay András*sal, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH) elnökével beszélgettünk.

◆ – Tombol a nyár, még van egy hónap a vakációból. Ön mivel töltötte gyerekként a szünidőt?

– Manapság igen széles az a szünidei programkínálat, amelyből a gyermekek választhatnak. Nekünk talán kevesebb lehetőségünk volt, de utólag visszatekintve ezt egyáltalán nem éltük meg rosszul, nem volt bennünk hiányérzet. Emlékeim szerint a barátaimmal futballoztam, sokat olvastam, és persze ott voltak a balatoni nyaralások.

– Ma egyre nagyobb szerepet töltenek be a digitális eszközök a gyerekek életében. Ettől sok szülő kikétség, a Facebook-hozzászólások legalábbis erről tanúskodnak. Ön szerint tényleg ennyire ördögtől való a „kütyüzés”?

– Egyáltalán nem gondolom, hogy az eszközök feltétlenül rosszak. Azt pedig, hogy a kütyük a mai kor gyermekeinek fontosak, adottságként el kell fogadnunk, hiszen az internet környezetében élük az életüket. Lehet ezt sóhajtozva szemlélni, de ennek nincs különösebb értelme. A fontos az, hogy tudjuk, mire használják

az eszközeit, amelyek egyébként könnyebbé teszik az életet, és a tanulásban is segíthetnek. Persze az éberség és a korlátozás célszerű, hiszen mégiscsak ott van a való világ körülöttük, amit szintén meg kell ismerniük.

– Akkor lehetünk nyugodtabbak a kütyüözést illetően, ha mi is képben vagyunk azzal, mi folyik ezeken a platformokon. Éppen kezdtem megszokni az Instát, amikor kiderült, hogy már a Tik Tok a menő. Talán ez az alkalmazkodás jelenti az igazán nagy kihívást a szülőknél, nem pedig az, ha megmondják: „ebéd közben nincs telefonozás!”

– Az én életemben is nagy dilemma volt, hogy mihez kezdjek azokkal a technológiákkal, amelyekről azt gondolom, hogy a használatuk nélkül is teljes az életem. Aztán azzal győztem meg magam, hogy ahhoz, hogy a körülöttünk lévő világot megismerjük, megértsük a gyermekeink gondolkodását, ahhoz nekünk is folyamatosan tanulnunk és fejlődünk kell. Enélkül nem fog menni az együttműködés a nemzedékükkel, nem fogjuk tudni megérteni őket.

– Az NMHH elnöke mennyire függ az eszközeitől?

– Azt hiszem, hogy bizonyos értelemben én is pszichés függésben vagyok a számítógéppel, a mobileszközimmal, mert nagyon megkönnyítették a munkavégzést is. Amikor tizenöt éve elment az ember nyaralni a Balatonra, akkor hetente egyszer átment a badacsonyi internetkávézóba, és megnézte, hogy az előző héten milyen e-mailek érkeztek. Nem állt meg a világ attól, hogy pár napig nem ellenőriztük a postafiókunkat. Most pedig ébredéskor, lefekvéskor, minden pillanatban jönnek az üzenetek, a hírek, az értesítések. Ez is egyfajta függés, nyilván nem olyan, mint mondjuk a videójáték-függőség, ennek ellenére nem tudjuk magunkat kivonni a hatás alól.

– Az NMHH az elmúlt években fokozott figyelmet fordított arra, hogy reagáljon a digitális változásokra, fontos cél lett például a gyerekvédelemben való aktív részvétel. Milyen szerep jut a hatóságnak ezen a területen?

– Fontos látni, hogy ezt a munkát nem a szigorú tiltások jellemzik, hanem az együttműködés: a gyerekekkel,

a szüleikkel, valamint a tanáraikkal. Ennek egyik iskola-példája a műsorszámokon feltüntetett korhatár-besorolás a tévében, amely világos üzenetet küld a szülőnek arról, hogy mely korosztály számára ajánlott az adott műsor, végül persze a szülő az, aki eldöntheti, hogy megfogadja-e a tanácsot vagy sem. Az online világban ez a logika hatványozottan érvényes, mert ha valamit tiltunk, az értelemszerűen a felnőttek elől is el lesz zárva. Fontos szem előtt tartani azt is, hogy mi nem tudunk fellépni egy közösségi médiaoldallal, egy videómegosztóval, egy streamingszolgáltatóval szemben, mert azok jellemzően Amerikából kiindulva európai leányvállalatokon keresztül bonyolítják a tevékenységüket, így őket a magyar hatóságok nem tudják közvetlenül elérni. Ugyanakkor a velünk dolgozó kiváló szakértők körében megvan az a tudás, amely alapján fel tudjuk hívni a figyelmet a problémákra, és az e világban rejlő hasznos lehetőségekre is, hogy ne mindig csak a rossz dolgokat említsük. Mi ajánlásokat teszünk, és abban reménykedünk, hogy lesz, aki megfogadja ezeket.

– Beszélgesse az online térben szerzett jó és rossz élményeiről! Ezt a mondatot például a Mobil a családom programjuk anyagában láttam. Mi ennek a kampánynak a legfőbb célja?

– Fontos és egyben megkerülhetetlen, hogy a szülők megértsék, mit csinálnak a gyermekeik az interneten, mi érdekli őket, milyen felületeket látogatnak és mi fontos a számukra. A szülők akár együtt is leülhetnek a gyerekekkel játszani, lényeges a családtagok közötti bizalom, amit fenyegetőzéssel, veszekedéssel, tiltással nehéz kiépíteni. Persze van egy olyan életkori határ a gyerekek esetében, amely alatt érdemes szigorú tiltásokkal élni. Én is láttam a környezetemben olyan tízéves gyereket, akinek saját YouTube-csatornája van, és ezt nagyon veszélyesnek tartom.

– Miért?

– Egyrészt mert egy gyermek még nem tudja megítélni, hogy milyen tartalmakat lehet kockázatmentesen közölni, például felvesz egy videót a lakásban, és máris bárki láthatja a környezetét. Másrészt idegenek is kapcsolatba lépnek vele – nemcsak a kortársaik –, de további veszélyt jelenthet az identitástolvajlás is, illetve a pszichés hatásokkal is tisztában kell lennünk. Úgy vélem, az sem feltétlenül jó, ha valakinek gyerekként az a karrierálma, hogy egyszer majd influenszer lesz – sajnos egyre többször hallani ezt.

A fontos az, hogy tudjuk, a gyerekek mire használják az eszközeiket, amelyek egyébként könnyebbé teszik az életet, és a tanulásban is segíthetnek. Persze az éberség és a korlátozás célszerű, hiszen mégiscsak ott van a való világ körülöttük, amit szintén meg kell ismerniük.

– **Amikor egyszer feltévedtem egy gamer kisfiú csatornájára, eléggé meglepődtem a hozzászólások durvaságán is...**

– Az a baj ezekkel a szolgáltatásokkal, hogy szétzúzzák a társadalom tagjai közötti összekötő szövetet. A gyerekek többet chatelnek a barátaikkal, mint amennyit az iskolában beszélgetnek, és az online közegben valóban sokszor brutálisabb a bántás, mint a személyes találkozások során. Mindig is létezett az, amit ma bullyingnak hívunk, de ezek a szolgáltatások megsokszorozzák a mennyiségét, növelik a durvaságát, az eszköztárát. De a problémák általánosabbak: bezárkózva ebbe a sajátos és rendkívül szűk kultúrába, nem lesz tudomásuk más értékek, közösségek, életmódok létéről sem. És mi most ugyan a gyermekvédelemről beszélgetünk, de ezek a jelenségek a felnőtt társadalmat is veszélyeztetik.

– **Nemrég cikkeztek a sajtóban olyan párkapcsolatokról, amelyeket a játék tett tönkre. Sok ilyen szélsőséges sztorit lehet hallani, de ha a konzolra mint eszközre tekintünk, meg lehet benne látni a jót?**

– A videójátékok bizonyítottan fejlesztik a finommotoros mozgást, a reakcióidőt, a csapatmunkát és a problémamegoldást, tehát kétségkívül hasznosak tudnak lenni. A mérték számít. Az általunk kiadott Kézikönyv gamer gyerekekhez éppen abban segít, hogy a szülő jobban megismerje ezt a világot, egyúttal tanácsokat is ad arra, hogy miként lehet a határokat felállítani. A kiadványunk olyan érdekes kérdéseket feszeget, hogy miért játszanak a gyerekek, milyen a velük való közös játék, ugyanakkor számos fontos veszélyre – például költségszapidák, online bántalmazás – is felhívja a figyelmet.

– **Babafotó, bizonyítvány, dolgozat, családi anekdoták. A határok felállítása a szülőknek is sokat segíthetne, például a sharenting (olyan szülői magatartás, amelyet a túl sok posztolás jellemez) kérdésében.**

Magyarországon egyáltalán nincs szabályozva, hogy milyen digitális lábnyomot hagy a szülő a gyermeke után. Van arra esély itthon, hogy mindezt szigorúbb jogi kertek közé tereljük, ezzel is védve a fiatalokat?

– A közösségi média arra optimalizálja a szolgáltatást, hogy függővé tegye az embereket, hogy minél több időt töltsenek vele, információt osszanak meg, nemcsak az ismerősökkel, hanem elsősorban magával az algoritmussal. Tehát a szolgáltató folyamatosan adatokat gyűjt rólunk. Ez nem jogellenes, hiszen mindenki önként vállalja, hogy használja a szolgáltatást. Ugyanakkor ennek egyenes következménye, hogy a magán-szféra és a közszféra közötti választóvonal eltűnik, az emberek megmutatják magukat a világnak, és eközben még egy verseny is kialakul: kinek vannak a legaranyosabb gyermekei, kik nyaralnak a legmenőbb helyeken, és sorolhatnánk tovább a mindannyiunk által naponta látott ilyen jellegű posztokat. A gyermekek bemutatása ezeken a platformokon veszélyes, visszaélésekre ad lehetőséget, a megosztás a gyermekeknek rövid vagy hosszú távon egyaránt okozhat károkat, a képeik illegális felhasználásával, személyes zaklatásukkal számos más módon, akár a későbbi életükre is kiterjedően. Nagyon érdekes jogalkotási kezdeményezés zajlik Franciaországban, amely szerint egy törvényjavaslat fellépne a sharentinggel szemben, és számon kérhetővé tennék azokat a szülőket, akik beleegyezés nélkül tartalmat osztanak meg gyermekeikről. De amíg egy per eltarthat másfél-két évig, addig egy személyiségi jogot sértő poszt akár pár perc alatt is visszafordíthatatlan károkat tud okozni. Azt is látni kell, hogy a techóriások elképesztő anyagi forrásokkal és kiváló szakembergárdával rendelkeznek, és a nap huszonnégy órájában többek között azon dolgoznak, hogy a különböző állami törekvéseket ki tudják cselezni. És sajnos egyetlen államnak sincsenek olyan kapacitásaik, amelyek mindezt ellensúlyozni tudnák. Ebben a jócskán aránytalan helyzetben az államoknak a sokirányú együttműködéssel is csak a károk mérséklésére van esélyük. Ez a munka viszont kulcsfontosságú, nem szabad abbahagyni, így a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóságnál továbbra is kiemelt figyelmet fordítunk a gyermekvédelemre és a digitális térben zajló életünk biztonságosabbá tételére. ♦

Bővebb információ:

<https://nmhh.hu/mobilacsaladom>

<https://nmhh.hu/cikk/239495/>

[Kezikonyv_gamer_gyerekekhez](#)

SZÖVEG –
ACZÉL PETRA nyelvész, kommunikációkutató

SOROZAT –
KÖZVILÁGÍTÁS

A 32-ES CSAPDÁJA?

A Nudge-elmélet egyik kitalálóját 2017-ben Nobel-díjjal jutalmazták. A közgazdász *Richard Thaler* – és szerzőtársa, *Cass Sunstein* – arra jött rá, hogy a fogyasztó nem racionális, és hogy a döntéseit lehet irányítani.

◆ Mielőtt felkiáltana az Olvasó, hogy de hiszen ezt én is tudtam, ide nekem a Nobel-díjat, jelzem, hogy sajnos erről már mind lemaradtunk. Másrészt azt is jelzem, hogy a helyzet kissé összetettebb. Az elmélet ugyanis azokról a „műveletekről” szól leginkább, amelyekkel az emberi döntés-építéssel megvalósítható. Valamiféle „bökésekről” beszélhetünk, másképpen szólva az emberi figyelemfókusz áthelyezéséről. Például az amszterdami reptér piszoárjainak lefolyójához ragasztott légymatricáról, ami miatt csökkent a „kifröcskölődés”, hiszen a használók el akarták találni a legyet, és így pontosabban céloztak a fajanszba. De ez történik, amikor az áruházban hétről hétre másutt találjuk a keresett árut, amikor egy reklámban semmiről nem akarnak meggyőzni, csak felhívják a figyelmet arra, hogy hányan használják meglehetősen a terméket. Tulajdonképpen a tárgyi környezetünk tele van „bökésekkel”. Újabb és újabb használati eszközeink megbőkdösnének minket a jelennel és a jövővel kapcsolatban is. Mintha azt üzennék: most ez a fontos. Most mindenkinek erre fáj a foga, ha nincs ilyened, lemaradsz, ezzel lehetsz korszerű, ez a következő nagy lépés a jövő kényelméhez.

Évente rendezik meg a fogyasztói elektronika innovációs seregszemléjét Las Vegasban. Itt mutatják be a gigavállalatok azokat az „újításait” – most hívjuk inkább őket bökéseknek –, amelyekkel a jövőt élénk rajzolják. És mindig vannak, amelyekről egyből megmondható, hogy a piacon is kelendők lesznek, a szakértők szerint legalábbis. Naivul azt gondolhatjuk, hogy ezek a fejlesztések korunk legégetőbb kihívására válaszolnak: az energiakérdésre, a járványfélelemre, a klímaszorongásra, a háborúra. De ez tényleg naivitás. Hiszen a 2023-as kütyüfelhozatal is nevetve cáfol meg minket. Idén ugyanis a legtöbb figyelmet kapó újítás egy autógyárhoz kapcsolódik.

Már két éve jönnek elő újabb és újabb változatokkal a... (dobpergés): a színváltó fényezés területén. Az idei autók már 32 színben pompázhat, tulajdonosa választása szerint. Hogy mi köze ennek fontos gazdasági, társadalmi, emberi problémákhoz? Nagyon is sok, lássuk be.

A háború árnyékolta világban hasznos, ha egy gombnyomásra terepszínűvé tehetjük a luxusautónkat.

A másik népszerű vívmány 2023-ban a WC-csészébe erősíthető vizeletelemző. Úgy tűnik, a testi állapot követésére szolgáló eszközök népszerűsége egyre nő. Most már otthonunkban is bármikor megtudhatjuk cukorszintünket, vagy együtt örülhetünk, ha kiderül, hogy várandósak vagyunk. Hogy ki pucolja majd le a kerámia oldalára erősített mérőeszközt? Valaki, akinek feltehetőleg soha nem lesz pénze ilyen úri huncutságokra... De hódított a 3D képet szemüveg nélkül sugárzó laptopképernyő vagy az arcképünkéből 3D nyomtatással mesehős-játékfigurát gyártó cég is. Ahogy az a vállalat is, amely a falra helyezhető sínlámpáit távirányítóval tudja például csillag vagy szív alakúra hajtogatni. Bizonyára Önök is érezték, milyen feszítő volt mindezekre az igény...

Miért van az, hogy 2023 közepén, a Covid-hullám után, a háború szomszédságában valahogy mégis megütközünk kissé a világ nagyvállalatainak bökéseire? És nem is olyan halkán azt kérdezzük tőlük: ennyi pénzből, ennyi innovációs kapacitást figyelembe véve nem lehetne etikusabban gondolkodni? Nem lehetne a „szép új világ” helyett emberi, észszerű és felelős jövőt mutatni? És javasolhatjuk nekik, hogy a válaszukhoz használjanak valami olyasmit, amiből szintén akadt idén a vásáron. Az okostükröt. ◆

◆ A tavalyi nyár évtizedek óta nem látott szárazsága főleg az Alföldet viselte meg, egyes régiókban a kukorica-, napraforgó- és búzaültetvényekben akár százszázalékos kárt is okozott az időjárás, a termés kiesés a gazdákat, a fellobbanó tarlótüzek az élővilágot tizedelték. **Borza Sándor** fényképe a Hortobágyon készült: az égő tarlóról menekülő rágcsálókat lesben álló gólyasereg várja éhesen.

A természetfotós **Terített asztal** című alkotását a Varázslatos Hortobágy fotópályázaton különdíjban részesítette a rangos zsűri.

Hazánk elsőként alapított nemzeti parkja 2023-ban ünnepli fennállása 50. évfordulóját. Természeti értékei a múltban és a jelenben is legendásak, egy olyan egyedi tájat őriz Európa közepén, amelynek nincs párja: „egy darab Ázsiát Európa szívében”. A jubileum alkalmából megrendezett fotópályázat többi képét a varazslatosmagyarorszag.hu oldalon nézhetjük meg. ◆

SZÖVEG –
SZŐNYI LÍDIA, ÉGER CSABA pszichológusok

SOROZAT –
EGY TÖRTÉNET, SOK KÉRDÉS

HAT

HÉT

Tizenhét év, kilenc hónap, majd hat hét. Egy nehéz gyermekkor, egy nem tervezett terhesség és a szülést követő fájdalmas hetek, amelyek alatt az örökbe adó anya megváltoztathatja a döntését. Ahhoz, hogy megérthessük ezt az időszakot, meg kell ismernünk az idáig vezető utat is...

◆ A TÖRTÉNET

A *Hat hét* című film főszereplője Ligeti Zsófi (Román Katalin) első ránézésre egy átlagos kamasz lány. Kopott farmerdzsekit, bő pólót visel, kócos szőke haja a szemébe lóg, a tekintetén világfájdalom tükröződik, a fülesében ordít a rapzene. Mindezek alapján azt gondolhatnánk, hogy egy önmagát kereső és lázadó serdülő történetéről lesz szó. A következő jelenetben azonban Zsófit egy orvos vizsgálja, és a méhében növekvő baba méretének adatait halljuk. Ott van vele egy középkorú nő is, aki akár az anyukája is lehetne, de szép lassan kiderül, hogy a lányt nem az édesanyja kísérte el a vizsgálatra, hanem a leendő örökbe fogadó anyja. Zsófi a kislánya, vagyis Hanna örökbeadása mellett döntött, ám ez nem „egyszerű választás”, hanem egy nagyon megterhelő időszak eredménye. Eleinte csupán arra vágyik, hogy folytathassa profi asztalitenisz-karrierjét, amely az egyedüli kitörési lehetőségnek látszik a vodkásüvegek csörömpölésével

Kép: Uránia film

kísért életéből, amelyben egy hiányzó apa, egy személyiségében szétesőben lévő alkoholista anya, egy viselkedésproblémákkal küzdő hűg és a nélkülözés árnyai sejlenek fel. Zsófi felelősségtudattal élő lány, igyekszik gondoskodni az édesanyjáról, a testvéréről, a jövőjükről, és a legjobb tudása szerint a baba sorsáról. Vajon mi történik, amikor ébredező anyai érzései felül akarnak írni a felelősség és az ész szavát? Mi zajlik az alatt a hat hét alatt, amikor az életet adó anya még meggonddolhatja magát, és úgy dönthet, hogy mégis megtartja a gyermekét?

ÁTSZAKÍTOTT VÉDŐHÁLÓ

Okos. Ma a minket körülvevő világban minden okos, vagy okossá válik, vagy azzá tehető. Gyakorlatban mindez azt jelenti, hogy képes kapcsolódni az internethez. Sokan pedig az interneten keresztül igyekeznek a bánatukat, az örömeiket, a vágyaikat megosztani a környezetükkel. Azt remélik, hogy ezáltal egy kényelmesebb, stabilabb és biztonságosabb világba érkehetnek. Az ember születésétől fogva kapcsolatok hálójában élő lény, így lesz számára stabil, kiszámítható és biztonságos az élet.

A saját személyes védőhálóm az a biztos belső meggyőződés, hogy értékes vagyok, és helyem van a környezetemben élő emberek között. Segítséget tudok kérni a barátaimtól, ha éppen költözöm, van kihez fordulnom, ha gyerekvigyázásban szükségem van a támogatásra, és emlékeztetnek, ha sokadára követem el ugyanazt a hibát. Megoszthatom az örömeimet, letehetem a bánatomat, és kísérőket kaphatok a veszteség idején. A védőhálóm tehát nemcsak életben tart csecsemőkoromtól fogva, hanem élhetővé és örömtelivé varázsolja számomra – és ugyanígy én is más számára – az életet. Az pedig személyes sorsunk velejárója, hogy védőhálónk mérete, szálainak minősége és szakítószilárdsága vagy sűrűsége miképpen alakul.

Már a film elején kiderül, hogy Zsófi megtartó közege sérülékeny. Az édesanyja labilis, az édesapjával nincs kapcsolata, a kistestvéréért inkább felel, minthogy számíthatna rá. A családja mellett élete részei még a barátnői, a csapatársai, az edzője. Talán – bár a film erről nem számol be – valahol helyet kapnak még az osztálytársak és a tanárok is. Amikor Hanna, Zsófi szándéka ellenére megfogam, kísérőjévé válik a tehetetlenség, a félelem, a kiszolgáltatottság és a kilátástalanság. Szüksége volna arra, hogy az érzelmi zuhanásban egy stabil és erős védőháló megtartsa. Igazságtalan, érthetetlen, felfoghatatlan – mondhatná a néző. „Miért kellett éppen így alakulnia? Miért kell mindent elveszítenie? Miért marad egyedül?”

Kríziseink – mértéküktől függően – megingatják az önmagunkról és a világról alkotott képünket. Ilyenkor általában nem áll módunkban szétválasztani az egyes – esetleg hibás – cselekedeteinket, döntéseinket. Értéktelennek, rossznak, hibásnak gondoljuk magunkat. Ekkor pedig – legalábbis időszakosan – eltűnik előlünk a védőháló. Ha nem tartjuk magunkat értékesnek, akkor nem érezzük magunkat szerethetőnek, és kapcsolódni sem fogunk tudni. Ilyenkor egyszerre erősödik bennünk a szeretetkapcsolatok utáni vágy és a kapcsolatok elutasítása. Zsófi egyfelől próbálja feléleszteni a barátnőjéhez fűződő viszonyát, másfelől úgy érzi, hogy ő már nem fontos a számára. Végül megszakítja a barátságot, és ezzel elszigetelődik. Mindezt azonban nem azért teszi, mert nem volna szüksége emberi kapcsolatokra, hanem mert nem hiszi el magáról, hogy megérdemli a szeretetet. A környezetében élők is csak annyit érzékelnek, hogy Zsófi goromba, frusztrált, türelmetlen, parancsolgató, aki egy idő után el is tűnik a szemük elől. Zsófi helyzete kilátástalan. Igyekezne megnyerni az anyaságáért vívott küzdelmet, de nincs elég ereje hozzá, és nincs is senki, aki valóban segítene neki.

A krízisbe került embereknek szükségük van arra,

hogy túllássunk aktuális

viselkedésükön, és érzékeljük, hogy

a bántó szavak, a visszautasítások

nem személyesen nekünk szólnak.

A túlélésüket szolgálja, ha nem

engedjük meg nekik, hogy elvágják

a hozzánk fűződő szálakat, még ha

bántó vagy sértő megjegyzéseket

vágnak is hozzánk.

A krízisbe került embereknek szükségük van arra, hogy túllássunk aktuális viselkedésükön, és érzékeljük, hogy a bántó szavak, a visszautasítások nem személyesen nekünk szólnak. A túlélésüket szolgálja, ha nem engedjük meg nekik, hogy elvágják a hozzánk fűződő szálakat, még ha bántó vagy sértő megjegyzéseket vágnak is hozzánk.

A HAMIS ÉRETTSÉG

Zsófi légtüres térbe került. Nem akkor, amikor Hanna megfogam, és nem is abban a szülést követő gyötrelmes hat hétben, amíg visszavonhatja a döntését, hanem valószínűleg már jóval korábban. Bár kívülről egy talpraesett, gondoskodó lányt látunk, érdemes tudatosítani, hogy Zsófi lépten-nyomon olyan feladatokat kénytelen vállalni, amelyek az ő életkorában érzelmileg túlságosan megterhelők. A felelősségvállalásért, a látszólagos érettségért és a határozottságért súlyos érzelmi árat fizet. Donald Winnicott írja: „Amíg a fejlődés tart, a szülőfigurának kell a felelősséget vállalnia. Ha a szülőfigurák erről lemondanak, akkor a serdülőnek ugrást kell tennie a hamis érettség felé, és így elveszíti legdrágább kincsét: a szabadságot, hogy ötletei lehessenek, és hogy ösztönösen cselekedhessen.” Vajon mit is jelent ez a hamis érettség? A tapasztalat azt mutatja, hogy azok

a gyermekek, akiknek különböző okokból szülői felelősséget kell vállalniuk a családjukban, gyakran küzdenek a belső bizonytalanság és az alacsony önértékelés érzésével. Ennek oka abban keresendő, hogy olyan feladatokért vállaltak felelősséget, amelyeket gyermekként nem tudnak elég jól teljesíteni. Éppen ezért belül gyakran emészti őket a bűntudat, a reménytelenség, a szorongás, a bizonytalanság, az alkalmatlanság és az üresség érzése. Ez a kettőség gyakran jól látható a viselkedésükben is. Az egyik pillanatban gondoskodó és kedves gyerekek, de a következő pillanatban sértődötten és haragosan viselkednek. Mégsem tudnak a dühükben messzire szaladni, a felelősségérzetük ugyanis (érzelmileg mindenképpen) a családjukhoz köti őket. Hiszen, ha ők eltávolodnak, akkor ki gondoskodik az anyukájukról, a testvérükről vagy bármely más családtagról? Ebből a pozícióból viszont lehetetlennek tűnik a kamaszkor nagy kérdéseire – a „Ki vagyok én? Mi a múltam? Hová tartok?” – megtalálni a választ. Mivel a családról való leválás nem történik meg, nem történhet meg, a serdülő nem tudja a belső energiáit a kortársak irányába terelni, ez pedig tovább fokozza a magányosságát, és végső soron megakadályozza abban, hogy érett felnőtté váljon.

CSAK EGÉSZSÉGES LEGYEN

Számos tudományos kutatás mutat arra rá, hogy egy csecsemő egészséges fejlődéséhez nem elegendő a fizikai szükségleteinek a kielégítése. Azokkal megegyező mértékben fontos szem előtt tartani az érzelmi és a biztonság iránti szükségleteit is, hogy egészséges felnőtt váljon belőle. Ez fogja ugyanis a személyiségét, az önmagáról alkotott képét és a kapcsolódási képességét a legnagyobb mértékben befolyásolni. Ez alól Hanna sem kivétel. Szüksége van arra, hogy megbízható és elérhető gondozók vegyék körül, hogy szabadon felfedezhesse a világot, és azt érezhesse: szerethető.

Ahogy mindannyiunk életében, úgy Hannáéban sem fognak mindezek maradéktalanul teljesülni, mivel tökéletes szülők léteznek ugyan, csak nekik még nincsen gyerekük. A világunk sajátja, hogy a kapcsolatainkban egyaránt fejlődünk és sérülünk. Hanna örökbe fogadó szülei is kihívásokkal szembesülnek. Rendkívüli örömeik mellett a nagyfokú félelem is jelen van az életükben. Aggódnak, hiszen az anya meggondolhatja magát. Évek óta várakoznak, hogy maguk is szülővé válhassanak. A bizonytalanság percei elviselhetetlenné fokozódnak. Az érzelmeikkel való szembenézés nemcsak azért fontos, hogy ebben az első és érzékeny időszakban jobban ráhangolódhassanak a gyermek szükségleteire, hanem azért is, hogy a későbbiekben úgy tudjanak majd mesélni Hannának a származási családjáról, hogy azt ő képes legyen befogadni. Hiszen Hanna majd fel fogja tenni a kérdést: „Miért hagyott el az anyukám, aki megszült?” Ahhoz, hogy erre választ tudjon találni, biztonságra, szeretetre, elfogadásra lesz szüksége. Ahogyan ahhoz is, ha úgy dönt, hogy szeretné megismerni a származási családját. Ez utóbbi a kamaszkori identitáskeresés időszakában nagy jelentőséggel bír.

Zsófi rendkívül nehéz, de felelősségteljes döntést hoz. Kívülről szemlélve talán a néző is hajlamos – a film okozta nehéz érzéseket palástolando – a ráció birodalmába menekülni, és megállapítani, hogy „így lesz ez jó Hannának”. Az érzelmek szintjén azonban látható, hogy Zsófi borzasztóan nagy terhet cipel. Minden valószínűség szerint tökéletesen tehetetlennek, rossz embernek tartja önmagát. Ilyen mértékű érzelmi terhelést felnőttként sem bírunk el túl sokáig. Zsófi azonban még serdülő, aki magányosan viseli ezt a fájdalmat, amelyet igyekszik magába temetni. Nagy szüksége volna arra, hogy igralmas, szerető elfogadást tapasztaljon valamely kapcsolatában, hogy érezze, nincs egyedül a küzdelmében. A babáról való lemondás ugyanis megterhelő gyászfolyamat, amelyben szüksége van megtartó szeretetkapcsolatokra. ♦